

A Szovjetunió moratóriumjavaslatát világszerte helyesléssel fogadták

Mihail Gorbacsov válaszai a TASZSZ munkatársának

● Moszkva (TASZSZ)

Mihail Gorbacsov, az SZKP KB főtájkára választott TASZSZ munkatársának kérdéseire. Az interjút az alábbiakban ismerjük.

Kérdés: Hogyan értékeli a világközvélemény reakcióját az új szovjet kezdeményezésre, az atomrobbantások moratóriumára?

Válasz: A széles közvélemény hangulatából ítélve úgy gondolom, joggal mondhatom, hogy a Szovjetunió — amely egyoldalúan beszüntetett minden atomrobbantást, és felhívta az Egyesült Államokat a lépéshez való csatlakozásra — új kezdeményezését világszerte helyesléssel fogadták. Számos országban, köztük az Egyesült Államokban neves államférfiak, politikusok és közéleti személyiségek támogatón nyilatkoztak az atomfegyver-kísérletek moratóriumának gondolatáról, kiáltottak amellett, hogy a többi atomhatalom is kövesse a Szovjetunió példáját. Javaslatunkban konkrét, kézzelfogható intézkedésről van szó, s az emberek az atomfegyverkezési hajszá leállításának, majd pedig beszüntetésének reményét látják benne.

Tudom, hogy kezdeményezésünk nem mindenkinek tetszett. Nem tetszik azoknak, akik Nyugaton ragaszkodnak a fegyverkezési hajszá fokozásához, azoknak, akik hasznát húznák a fegyverkezésből és így nem akarják az atomkísérletek beszüntetését.

Azért ellenzik a moratóriumot, mert nem óhajtják, hogy leálljanak az atomfegyver-futószalagok. Ragaszkodnak ahhoz az illúzióhoz, hogy bármi módon katonai fölényre tehetnek szert. Eközben badarságokat terjesztenek a Szovjetunió politikájáról, s arról, hogy miért hirdettünk moratóriumot az atomrobbantásokról.

Pedig ez a mi részünkről becsületes és nyílt lépés volt. Azért szántuk el magunkat a moratóriumra, mert mélyesen meg vagyunk győződve arról, hogy az atomfegyverzet növekedésének, további kifejlesztésének leállítására gyakorlati intézkedéseket kell tenni. Egyáltalán nem törekedtünk arra, hogy az amerikai kormányt nehéz helyzetbe hozzuk. Akciónkról levélben előre értesítettük az Egyesült Államok elnökét; levelünkben javasoltuk az amerikai félnek, hogy hasonló módon járjon el ő is. Szeretnénk, ha az amerikai vezetés kedvező választ adna felhívásunkra.

Washingtoni hivatalos személyeknek a moratóriumról elhangzó nyilatkozataiból az tűnik ki, hogy Washingtonban sajnálatos módon inkább azon fáradoznak, miként lehetne valahogyan kibújni a válasz alól. Bizonyára nem tévedek, amikor azt mondom, hogy világszerte más magatartást várnak az amerikai kormánytól.

Kérdés: Reagan elnök a napokban azt mondta, hogy az Egyesült Államok azért nem hirdethet moratóriumot az atomrobbantásokra, mert be kell fejeznie betervezett nukleáris programját. Azt állította, hogy a Szovjetunió már befejezte atomrobbantásainak sorozatát és megengedheti magának a lélegzétvételi szünetet. Ez igaz?

Válasz: Az atomrobbantások egyoldalú beszüntetéséről hozott döntés előtt a szovjet vezetés gondosan, behatóan megvizsgálta ezt a kérdést. Nem volt egyszerű elszánni magunkat. Azért, hogy kimondjuk az egyoldalú moratóriumot, meg kellett szakítani a kísérletek programját, s a programot nem fejeztük be.

Az év folyamán a moratórium bejelentéséig a Szovjetunióban gyakorlatilag ugyanannyi atomrobbantás történt, mint az Egyesült Államokban. Amennyiben viszont a mostanáig végrehajtott összes atomkísérletről beszélünk, úgy az Egyesült Államokban jóval több volt belőlük, mint a Szovjetunióban. Ezt a Fehér Ház is nagyon jól tudja.

A Szovjetunió az egyoldalú moratóriumról döntve, nem matematikai mérlegelésekkel indult ki, hanem elvi politikai elkötelezettséggel, arra törekedve, hogy előmozdítsa az atomfegyverkezési hajszá beszüntetését, ugyanerre buzdítja az Egyesült Államokat, és az atomfegyverrel rendelkező többi országot. Célnk nem valamiféle lélegzétvételt a robbantások között, hanem az atomfegyverkísérletek általános és teljes beszüntetése.

Olyan vélemények is hallhatók, hogy az atomrobbantások moratóriuma nem felel meg az Egyesült Államok érdekeinek. Márpedig a moratórium fontos lépés a haláltűz atomfegyverek további tökéletesítésének beszüntetéséhez vezető úton. Minél tovább szünetelnek a kísérletek, annál gyorsabban avulnak el a felhalmozott fegyverek. Végül pedig a moratórium a lehető legkedvezőbb feltételeket teremti ahhoz, hogy megállapodhassunk az atomkísérletek beszüntetésében, ahhoz, hogy további lépést tehesünk az atomfegyverek általános felszámolása felé.

Felvetődik a kérdés: mi az, ami itt nem felel meg az Egyesült Államok, az amerikai nép érdekeinek? Ez az út csak azoknak nem alkalmas, akik az erőszakra építenek, akik terveket szövögetnek újabb és újabb atomfegyverfajták létrehozására, akik célul tűzték ki a fegyverkezési hajszá kiterjesztését a világúrra. De mit érnek akkor a béke és a nemzetközi biztonság megszilárdításáról tett többszöri washingtoni kijelentések?

Az Egyesült Államok az atomfegyverkezésben való lemaradásával próbálja magyarázni, hogy miért nem kívánja az atomkísérletek beszüntetését. Ez csupán kibúvó. Annak idején is arról beszélt hogy „lemaradt” a bombázó repülőgépek, később pedig a rakéták kifejlesztésében. Ez minden esetben tudatos megtévesztés volt, s ezt később maga Washington is beismerte. Más szóval, az állítólagos lemaradást rendszerint akkor veszik elő, amikor a katonai fölény megszerzésére törnek, s egyáltalán nem törekednek fegyverzetkorlátozásra. Pedig éppen ezek azok a kérdések, amelyek a politikai vezetésnek nem a szovjet veszélyt eccse-től legendák alapján hanem a reális helyzetből kiindulva, a saját biztonság, a nemzetközi biztonság érdekében szem előtt tartásával kell döntést hoznia.

Kérdés: Hogyan látja az ellenőrzés problémáját az atomrobbantások beszüntetésére tett javaslat összefüggésében?

Válasz: A nálunk, az Egyesült Államokban és más országokban meglévő tudományos-műszaki lehetőségek kellő biztonságot kínálnak ahhoz, hogy még a csekélyebb erejű atomrobbantás is észlelhető legyen. Aki az ellenkezőjét állítja, az is nagyon jól tudja, hogy így van.

Az atomrobbantások beszüntetésével kapcsolatban egyoldalú lépések önmagukban természetesen nem vezetnek az atomfegyver-kísérletek általános és teljes beszüntetéséhez. Ahhoz, hogy ez a probléma egyszer s mindenkorra megoldódjék, nemzetközi megállapodásra van szükség. A kötelezettségek kivétel az ilyen megállapodás tartalmazná mind a nemzeti, mind pedig a nemzetközi ellenőrzés megfelelő rendszerét is. Röviden: mi az atomrobbantások beszüntetésének ellenőrzése mellett vagyunk, de ellenezzük, hogy a kísérletek beszüntetése helyett megfigyelők jelenlétében folytassák azokat.

Mellesleg, az atomfegyver-kísérletek általános és teljes beszüntetésének problémája egyáltalán nem újkeletű. A kérdést néhány évvel ezelőtt részletesen áttekintették a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Anglia között folyó háromoldalú tárgyalásokon. Ezekben részletekbe menően megvitatták az ellenőrzés kérdését is. A felek sok tekintetben közel álltak a kölcsönös megértéshez. Az Egyesült Államok azonban megszakította a tárgyalásokat, mégpedig azért, mert a felvázolt korlátozások zavarták a Pentagon terveit.

Többször javasoltuk az Egyesült Államoknak a tárgyalások felújítását, és most is az atomfegyver-kísérletek teljes beszüntetését sürgetjük. Sokkal könnyebb lenne tárgyalni és eredményeket elérni olyan körülmények között, amikor sem a Szovjetunióban, sem az Egyesült Államokban nem folynak atomkísérletek.

Az Egyesült Államok azonban nem akar visszatérni a tárgyalásztalhoz. Ez nem jelenthet mást, mint azt, hogy az Egyesült Államok nem óhajtja sem az atomkísérletek beszüntetését, sem a megbízható ellenőrzési rendszert. Más követelés nem vonható le. Vannak akik azt mondják, hogy az atomfegyver-kísérletek beszüntetésének kérdését a genfi leszerelési konferencián kell megvizsgálni. Nos, mi erre ott is készen állunk. Genfben azonban az Egyesült Államok és más nyugati országok már hosszú ideje szaloboltálják az ilyen tárgyalásokat. A kérdés tehát nem az, hogy hol vizsgáljuk meg az atomfegyver-kísérletek beszüntetését. A lényeg az, hogy komolyan és halogatás nélkül lássunk hozzá a kérdés megvizsgálásához, egybebe között tekintetbe véve a közelgő szovjet-amerikai találkozót is.

Kérdés: Véleménye szerint számíthatunk-e arra, hogy végül is kedvező döntés születik az atomkísérletek kérdésében?

Válasz: Gondolom, igen. Az Egyesült Államoknak a javaslatunkkal kapcsolatos jelenlegi magatartása nem ad ugyan okot a derűlátásra, a reményt mégsem szabad feladni. A következők-ről van szó: túl nagy a Szovjetunió és az Egyesült Államok felelőssége ahhoz, hogy elzárkózzanak a biztonság lényegi kérdéseinek megoldása elől. Amit javasolunk, az reális lehetőséget kínál a nukleáris fegyverkezétek növekedésének leállításához, ahhoz, hogy végre hozzáláthassunk az atomfegyverek korlátozásához, és végső soron megsemmisítéséhez.

N. László Endre

Aranymosás a Tiszán és mellékfolyóin

6. A felsorolt adatok közül a legfrissebbek is csaknem nyolcvan évesek ugyan, de a föld geológiai viszonyai sokkal lassabban változnak, min a történelem, a határok vagy a divat. Az említett folyók hordalékát tehát újra alaposan át kellene vizsgálni, hogy a jelenlegi magyarországi szakaszon hol fizetődhet meg ki az aranymosás kicsiben, de talán nagyüzemileg is. (Tudni kell ugyanis, hogy például már a múlt század végén kotrógépet állítottak üzembe az Aranyoson (Stantien és Becker). Száztonna hordalékanyagból 300 gramm színaranyat nyertek ki!) De ez inkább az elkövetkező évek feladata lehetne... S itt még néhány sor az aranymosás történetéből.

Bizonyára kevesen tudják, hogy az agatirsz a legelső név szerint ismert nép, mely a Kárpát-medencében tanyázott, mégpedig a Maros mentén. Már Hérodotosz megemlíkezik pompás aranykészleteiről, valamint arról is, hogy országuk folyóiban, azok főnyében sok az aranyrög és az aranypor.

A magyar aranyászokról (az erdélyiekről) írja Helai Gáspár a Krónika az magyaroknak dolgairól, az Erdélyiségnek nagy voltáról és bódog voltáról című munkájában (Kolozsvárott, Anno 1575):

... Az Erdélyország nemigen nagy ország, mert Bánfi-Hunyadtól mind Türcs váráig, mely Brassón túl vagy, alig vagyon negyven mélyföldig az hossza, a szélessége alig vagyon húsz... De az embereknek nagyobb része mind aranyászok. Mert a hegyekből és a patakokból kivájják a fenyvet, és megmossák azt, és szép, drága aranyat mosnak ki belőle, és gyakorta oly aranyokat, oly szép szömeket és göstyanokat találunk benne, hogy egyik egy girát, egynéhányszor két avagy három girát is nyom... (Egy gira — az olasz líra után — kb. 60 gramm.)

Most pedig foglaljuk össze röviden

azt, amit a mosott aranyról és jelentőségéről tudnunk kell!

Az arany legnagyobb tömegekben másodlagos termőhelyeken, homokban, kavicsban található, hová a kőzetekből került a víz mechanikai munkája következtében. Itt kísérői a kvarc, korund, zirkon, spinel, gránát, cianid, magnetit, néha platina és gyémánt. Lelelőhelyei nemcsak a patakok és folyók völgyei, hanem a magasabban fekvő helyek is, amint ezt a bazalt fedte kaliforniai és ausztráliai (tercier korú) folyókavicsrétegek bizonyítják. Az említett két helyen kívül legfontosabb a Yukon folyó vidéke, továbbá Kolumbia és Szibéria némelyik folyója. A legnagyobb aranyrögöt állítólag Nyugat-Indiában találták. Biztos értesüléseink vannak a chilei leletről, a ballaratiról, a brádiról Erdélyben, a viktoriáiról. A brádiról kívül a múlt század második tizedében Verespatak mellett, a híres Katronca tömzsben bukkantak nagyobb aranyrög, az ötvenes évek elején pedig az erdélyi Magurára hozott dús áldást, negyven és néhány fontnyi természetes aranyat.

Az 1848 óta vezetett statisztika szerint a forgalomba került arany 12,02 százalékát bányászott és 78,98 százalékát mosott aranyból termelték, az utóbbi évtizedekben azonban a bányászott arany egyre inkább túlszárnyalja a mosott arany mennyiségét. ... Ha fáradságos is az aranymosás, hol marad ez az ércbányás fejteési üregeiben fúrás-robbantással végzett „jövesztómunkától”? Az ércbányászat nyersanyagára megszabott minőségi követelmények is súlyosabbak; a tonnánként 2 grammal kevesebb aranyat tartalmazó érc nem „műre való”, vagyis, termelése nem gazdaságos. Érthető, hiszen a csillékben kiszállított ércet nagy energiafelhasználással apróra is kell zúzni, hogy a piciny aranyzemek „kőbörtönükből kiszabaduljanak”. Az aranymosó a felaprózott anyagot — anyagi ráfordítás nélkül — készen kapja, s csak az előkészítő munka hátralevő szakaszait kell elvégeznie... Ez a magyarázata annak, hogy még az aranyban igen szegény főny mosása is inkább kifizetődik, mint az aranyban lényegesen gazdagabb kőzetekből való bányászata. Az általában kevés aranyat tartalmazó kőzetekből a bányászat csak akkor fizetődik ki, ha azokban az aranyon kívül van ezüst, vagy más hasznosítható fém is, például ólom vagy réz.

„KOZMOZ—1675”

Kozmosz—1675” jelzéssel hétfőn újabb műholdat vezényeltek Föld körüli pályára a Szovjetunióból. A szputnyik fedélzetén tudományos műszereket helyeztek el a világűr tanulmányozására. A műhold kezdeti keringési ideje 1149 perc; a Föld felszínétől mért legnagyobb távolsága 39 342, legkisebb távolsága 613 kilométer; pályájának az Egyenlítő síkjával bezárt szöge 62,8 fok.

SIITA FOGLYOK SZABADULÁSA

Kedden 101 siita foglyot engedtek szabadon az izraeli hatóságok a Haifa melletti Atlit börtönéből. A dél-libanoni Ansarban kialakított fogolytábor felszámolása után Atlitba szállított több mint 700 siita fegyveres szabadon bocsátását a júniusban elrabolt TWA-gép eltérítói követelték. A foglyokat átvitték libanoni területre és átadták őket a Nemzetközi Vöröskereszt képviselőinek. Izraeli katonai források szerint további izraeli hatóságok maradtak még 250 dél-libanoni, akiknek szabadon bocsátását az Izraeli hatóságok dél-libanoni körzetben uralkodó viszonyoktól teszi függővé fogva tartják.

ALJJEV A KNKD-BAN

Phenjanba érkezett kedden a Korea felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából rendezendő ünnepségeken részt vevő szovjet párt- és kormányküldöttség, amelyet Gajdar Aljjev, az SZKP KB PB államának külügyminisztere tagja, a Miniszttertanács első elnökhelyettese vezet. Egyidejűleg a KNKD nemzetvédelmi minisztériumának meghívására az ünnepségekre érkezett a Vaszilij

Petrov, a Szovjetunió marsallja, a honvédelmi miniszter első helyettese és az általa vezetett katonai küldöttség.

LANGE LEVELE MITERRAND-NAK

David Lange új-zélandi miniszterelnök levélben közölte Francois Mitterrand francia elnökkel, hogy kormánya hivatalosan kéri fogja bizonyos meg nem nevezett francia állampolgárok kiadatását. Levele szerint nyomós ok van annak feltételezésére, hogy a francia Csendes-óceáni atomkísérletek ellen tiltakozó nemzetközi mozgalom Rainbow Warrior nevű hajóját, amely a Mururoa-korallzátonyra, a francia robbantások színlelyre készült, francia állampolgárok robbantották fel Auckland kikötőjében, és a merényletet is Franciaországban szervezték.

REAGAN SZABADSÁGON

Ronald Reagan amerikai elnök háromhetes szabadságra Kaliforniában levő Santa Barbara-i birtokára utazott — jelentette be hivatalosan kedden a Fehér Ház. Larry Speakes szóvivő újságírókkal közölte, hogy erre az időszakra nem várható semmilyen fontosabb elnöki intézkedés.

TOGOI TANÁCSKOZÁS

A Togói Köztársaság fővárosában kedden megkezdődött az afrikai biztonsági, leszerelési és fejlesztési értekezlet. A tanácskozáson az Afrikai Egységsszervezet (AESZ) 50 tagállamának külügyminisztere vesz részt. Az értekezletet az AESZ és az ENSZ közösen szervezte az ENSZ egész világra kiterjedő leszerelési mozgalmanak kezeletében.

Minden aranyász vagy geológus tudja, hogy a folyó hordalékában található arany — hosszú „utazása” során — egyre kopik, hiszen rendkívül lágy fém, és még a folyóvizekben lassan utazó kemény kavicsok is egyre apródnak. Ezért az aranyászok, amikor nem álltak útjukat államhatárok, a lehető legjobban megközelítették a folyók, patakok aranyának lelelőhelyét, mert ott könnyen — akár egy tál segítségével — kimosható, nagyobb aranyzemekre bukkantak. Ahol bővebben volt az ilyen lényegesen nagyobb szemcsézetű arany vagy az aranyrög, ott az aranymosó-eljárást nem tökéletesítették, finomították, s az arany „aprajával” nem nagyon törődtek, hagyták, hogy azt a víz tovább „utaztassa”.

Ahol viszont már csak egészen apró szemcsézetű arany található a folyami hordalékban, mint pl. a Duna és a Dráva esetében (a jelenlegi magyar szakaszon), ott az aranyászt a körülmények rákényszerítették mosó-eljárásának finomítására, hogy a lehető legapróbb szemcséket is felmoshassa.

Ez, csakis ez lehet a magyarázata annak, hogy az Erdélyből telepített tiszai aranyászokkal csak Tiszaujlakig mosatták az aranyat. Hiszen ez csupán azt jelentette, hogy Tiszaujlakon alul már apróbb szemcsézetű arany van, melynek kinyerésére az erdélyi aranyászoknak nem volt megfelelő módszerük és mosókalkalmosságuk.

Ismét csak a Dunát hozom fel példaként.

A szakírók egybehangozó véleménye szerint, a csallóközi folyamszakaszon élt és dolgozott a dunai aranyászok népe. A valóság az, hogy ott is, s főként ott, de 30—40-es csoportokban látták őket Esztergomnál is!... A csalló- és szigetközi aranyászok leleltek aranyat mosni a Dunán, Paksig, Mohácsig. Tovább nem! Azért nem, mert Mohács alatt már olyan aprók voltak az aranyzemcsék, hogy azokat megfogni már ők sem tudták. Viszont, minden szakember tudja, hogy a dunai főny aranya — igen apró szemcsékben — leutazik „tetejébe”, a Fekete-tengerbe. A különbség a múlt és a jelen között az, hogy egykor az alpi arany jelentős részét kimosták, kevesebb vezetett belőle kárba, mint most, amikor csak néha-nyan mosnak a Dunából aranyat.

(Vége)